

УПАТСТВА ЗА УПОТРЕБА НА ИНКЛУЗИВЕН ЈАЗИК

ВОВЕД

Овие упатства се подготвени од Канцеларијата на Обединетите нации во Женева како дел од активностите за имплементација на Стратегијата за инклузија на лицата со попреченост на Обединетите нации, започната во 2019 година. Стратегијата претставува клучна рамка за развој на политики и активности за инклузија на лицата со попреченост во активностите на Обединетите нации. Таа е насочена кон отстранување на бариерите и вклучување на лицата со попреченост во сите сфери на работата и животот заради постигнување одржлив и трансформативен напредок во нивната инклузијата. Согласно Стратегијата и индикаторот број 15, внатрешната и надворешната комуникација мора да бидат со почит кон лицата со попреченост.

Овој документ содржи препораки што персоналот на Обединетите нации, експертите и соработниците, можат да ги користат во нивната писмена и усна комуникација за попреченоста или за други теми, вклучително говори и презентации, соопштенија за јавност, објави на социјалните медиуми, внатрешна комуникација и други формални и неформални документи. Документот е подготвен врз основа на детална анализа на материјали за јазик и терминологија што се инклузивни за попреченоста, како и во консултација со различни експерти, вклучувајќи и лица со попреченост.

Терминологијата е важна. Јазикот што го користиме кога зборуваме за лица со попреченост има неспорно влијание, бидејќи ја оформува нашата перцепција за светот. Со текот на времето терминологијата се развива и веќе не се прифатливи изразите што биле во вообичаена употреба до пред неколку години. Заради тоа, важно е да се зголеми свеста за соодветната терминологија кога се зборува со или за лица со попреченост. Несоодветниот говор може да доведе луѓето да се чувствуваат исклучено или навредено и може да станат пречка за нивното целосно и значајно учество. Употребата на навредлив или несоодветен говор може да претставува дискриминација и кршење на човековите права. Со усвојување јазик што ја слави различноста ќе придонесеме кон јакнење на моделот на попреченост заснован на човековите права и кон креирање поинклузивни Обединети нации.

Истовремено, инклузивниот јазик е клучна алатка во борбата против аблеизмот и неговите вкоренети манифестации. Аблеизмот е погрешно насочено и пристрасно разбирање на попреченоста што води кон претпоставката дека животите на лицата со попреченост не се вредни. Аблеизмот има широк спектар на форми, вклучувајќи и навредлив јазик.

Во поглед на јазикот и терминологијата, Конвенцијата на Обединетите нации за правата на лицата со попреченост го поставува стандардот што мораме сите да го следиме. Општите коментари издадени од Комисијата за правата на лицата со попреченост, заедно со авторитетните документи на Обединетите нации, исто така, даваат упатства за подобро разбирање на Конвенцијата и нејзината терминологија.

Овие практични упатства имаат за цел олеснување на конзистентната употреба на соодветна терминологија во Обединетите нации. Тие ги содржат општите принципи што треба да се применуваат и треба да бидат практични и лесни за користење. Анекс I содржи табела во која е дадена препорачаната терминологија, како и термините што се сметаат за несоодветни. Анекс II содржи листа на термини за кои е потребно дополнително појаснување од јазична перспектива за да се избегнат вообичаените грешки и да се почитуваат термилолошките стандарди на Обединетите нации.

ОПШТИ ПРИНЦИПИ

1. КОРИСТЕТЕ ЈАЗИК ШТО НА ПРВО МЕСТО ЈА ПОТЕНЦИРА ЛИЧНОСТА

„Личноста на прво место“ е најшироко прифатениот јазик кога се зборува за лица со попреченост. Тоа е и јазикот што се користи во Конвенцијата за правата на лицата со попреченост. Јазикот „личноста на прво место“ ја потенцира личноста, а не попреченоста, упатувајќи првично на лицето или групата пред попреченоста. На пример, можеме да користиме изрази како „деца со албинизам“, „ученици со дислексија“, „жени со интелектуална попреченост“ и, се разбира, „лица со попреченост“.

Меѓутоа, правилото „личноста на прво место“ не се применува секогаш за сите видови попреченост. Постојат одредени исклучоци. Така, кога се зборува за лица што се слепи, можеме да кажеме или „слепи лица“ или „лица што се слепи“, а истото се однесува и на глуви или слепи и глуви лица.

Ако не сте сигурни, треба да го прашате лицето или групата како се идентификуваат тие самите. Всушност, лицата со попреченост не се хомогена група и можат да се самоидентификуваат на различни начини. Овие идентитети треба да се почитуваат и да се препознаваат. Меѓутоа, богатиот диверзитет на идентитети може да биде и пречка во напорите за воспоставување унифицирана терминологија, затоа овие упатства препорачуваат терминологија што вообичаено се користи и е прифатена.

2. ИЗБЕГНУВАЈТЕ ЕТИКЕТИ И СТЕРЕОТИПИ

Попреченоста е дел од животот и ја одразува различноста на луѓето, а не нешто што треба да се драматизира или да се сензационализира. Заради тоа, лицата со попреченост не треба да се прикажуваат како инспиративни или „супер херои“. Таквиот јазик имплицира дека е невообичаено лицата со попреченост да бидат продуктивни и да водат среќен и исполнет живот. Описот на лице со попреченост како „смело“ или „храбро“ или дека ја „надминало“ својата попреченост е покровителски, понижувачки, омаловажувачки и треба да се избегнува. Во поглед на талентите и способностите лицата со попреченост се исти како и сите други.

Терминот „преживеан/преживеал“ понекогаш се користи за лица што закрепнале од болест или се прилагодили на некоја здравствена состојба. На пример, „лице кое преживеало мозочна повреда“ или „преживеал мозочен удар“. Некои луѓе за попреченоста или за некоја друга здравствена состојба зборуваат во смисла на „борба“, како на пример, „борба против ракот“. Иако овие термини се општопознати и во широка употреба, многу луѓе воената реторика ја сметаат за несоодветна, а некои и за навредлива.

Понатаму, несоодветно е прикажувањето на лицата со попреченост како ранливи сами по себе. Ранливоста е производ на надворешни околности и не е вродена или природна/својствена за конкретното лице или за групата. Уште повеќе, во дадена ситуација или во одреден временски период, секој може да биде ранлив. Некои лица со попреченост можат да бидат поранливи од другите во поглед на кривична дела, како што е родово-базираното насилство, но да бидат помалку ранливи во однос на други дела, како што е кражба на идентитет. Кога ќе се отстранат конкретните бариери и околностите што ја предизвикуваат ранливоста, тие лица повеќе не се ранливи.

Избегнувајте да ги етикетираме луѓето и не спомнувајте ја попреченоста на некое лице, особено во интерна комуникација и електронска пошта, доколку тоа не е релевантно. Фокусирајте се на вештините или потребните услови, а попреченоста на лицето спомнете ја само ако тоа ги појаснува работите или дава корисни информации. На пример, ако дискутирате за квалитетот на документите со Брајово писмо, можете да кажете дека вашиот колега „користи Брајово писмо“ или дека „чита Брајово писмо“, наместо да кажете дека тој е слеп. Попреченоста не е релевантна: релевантен е фактот дека лицето ги има потребните

вештини. Секогаш користете ваков вид на позитивен и стимулативен јазик.

Од друга страна, попреченоста не треба да биде и невидлива. Секогаш внимавајте попреченоста да биде вклучена во вашите разговори и работа. Треба отворено и со почит да дискутирате за прашања поврзани со попреченоста и инклузијата на попреченоста да ви биде приоритет. Премногу долго лицата со попреченост не биле доволно застапувани и не биле вклучувани во општествениот живот, биле занемарени, игнорирани и заборавени.

3. НЕ КОРИСТЕТЕ ПОНИЖУВАЧКИ ЕУФЕМИЗМИ

Со текот на времето, некои изрази станаа популарни, како замена за несоодветните термини. Меѓутоа, многу од нив се одраз на заблудата дека попреченоста треба да се ублажи. Заради тоа не треба да користиме термини како „различно способен“, „лица со сите способности“, „лица со различни способности“, „неСпособност“ или „лица со различности“, бидејќи сите тие се еуфемизми што можат да се сметаат за понижувачки или навредливи. На пример, „различно способен“ е проблематичен израз бидејќи, како што кажуваат некои застапници на правата, сите ние сме различно способни. Всушност, еуфемизмите се одрекување на реалноста и избегнување на разговор за попреченоста. „Лица со попреченост“ е понеутрален термин од „лица со различни способности“.

Терминот „специјален“, обично се отфрла кога се користи во однос на лица со попреченост, и се смета за навредлив и омаловажувачки, бидејќи еуфемистички го стигматизира различното. Овој термин не треба да се користи за опишување на лица со попреченост, вклучително и во изрази како „специјални потреби“ или „специјална помош“. Препорачуваме понеутрален или позитивен јазик, кога е тоа можно, како „соодветна помош“. Изразот „специјално образование“ исто така широко се користи како референца за училишни програми, но овој термин носи негативни конотации бидејќи најчесто се однесува на сегрегирано образование.

4. ПОПРЕЧЕНОСТА НЕ Е БОЛЕСТ, НИТУ ПРОБЛЕМ

Според медицинскиот модел на попреченост, попреченоста е здравствена состојба што треба да се поправи или да се лекува. Според овој модел, лицата со попреченост не се гледаат како носители на права. Слично на тоа, добротворниот модел, попреченоста ја гледа како товар или „проблем“ што мора да го решат лицата без попреченост. Овој пристап ги опишува лицата со попреченост како цел на милосрдие и сожалување, што ги зајакнува негативните ставови и стереотипи.

Лицата со попреченост не треба да се нарекуваат пациенти, освен ако не се во медицинска грижа и само во тој контекст. Исто така треба да избегнувате етикетирање на лица со попреченост според нивните дијагнози (на пример, „дислексичар“), бидејќи тоа е одраз на медицинскиот модел на попреченост. Наместо тоа користете јазик што ја става „личноста/луѓето на прво место“ (на пример, „лице со дислексија“ или „има дислексија“).

Изрази како „страда од“, „погоден од“ или „врзан за“ се несоодветни. Тие сугерираат постојана болка и немоќ и имплицираат дека лицата со попреченост имаат низок квалитет на живот. Наместо тоа, едноставно можете да кажете дека лицето „има [попреченост]“ или дека „е [слепо/глуво/глуво и слепо]“.

Терминот „жртва“ не треба да се користи освен ако не е строго релевантен. На пример, несоодветно е да се каже дека лицето е „жртва на церебрална парализа“. Церебралната парализа не го претвора лицето во „жртва“. Жртва е лице што било повредено во кривично дело или било подложено на кршење на човековите права. Жртвите често се гледаат како ранливи и немоќни. Кога овој термин се користи за лица со

попреченост, мора да се земе предвид ваквата перцепција.

Избегнувајте да зборувате за личност заробена „во“ попреченоста (на пример, „човекот во парализираното тело“) или „над“ попреченоста (на пример, „таа ја надмина својата попреченост“). Нашите тела и умови не можат да се издвојат од тоа што сме. Ова е аблеистички јазик што е навредлив за лицата со попреченост.5.
КОРИСТЕТЕ СООДВЕТЕН ЈАЗИК ВО УСТЕН И НЕФОРМАЛЕН ГОВОР

Повеќето лица со попреченост се чувствуваат удобно со зборовите што се користат во секојдневниот живот. Можете да кажете „ајде да се прошетаме“ на лице што користи количка или да му напишете „дали слушна што се случило?“ на лице што е глуво. Меѓутоа, фрази како „слеп како лилјак“ или „глув како топ“ се неприфатливи и не смеат да се користат никогаш, дури и во неформални контексти. Исто така, треба да се биде претпазлив со метафори, како „слеп на критика“ и „му ги оглуши ушите“.

Погрешно употребената терминологија може да биде и несоодветна и да повредува, така што не кажувајте „мора да имам Алцхајмерова болест“ кога ќе заборавите нешто или „тие се параноични“ кога некои луѓе имаат прекумерна недоверба. Никогаш не користете термини поврзани со попреченост за да навредите некого или да изразите критика. На пример, не користете го зборот „килав“ кога сакате да кажете „здодевен“ или „неинтересен“.

АНЕКС I

Инклузивен јазик за попреченост

Забелешка: Термините во истото поле не треба да се сметаат за синоними. Тие се групирани заедно според категорија.

Препорачан јазик	Јазик што треба да се избегнува
лице со попреченост лице со [вид на попреченост] лица со попречености луѓе со попреченост (само во лесно читливи документи, неформален текст и устен говор)	инвалид, хендикепиран, лице со специјални потреби, хендиспособен, атипичен, лице кое живее со попреченост, различно способен, луѓе со секакви способности, луѓе со различности, лице кое живее со попреченост
лице без попреченост остатокот од населението има [попреченост/ состојба]	нормален, здрав, способен, типичен, цел, со здраво тело/дух страда од, заболен од, погоден од, има проблем со
лице со интелектуална попреченост	ретардиран, прост, бавен, заболен, со оштетување на мозок, интелектуално предизвикан, интелектуално попречен, субнормален, со нездрав ум, малоумен, ментално хендикепиран
лице со психосоцијална попреченост	ненормален, луд, манијак, психо, ментален хиперсензитивен, лудак, пореметен, паничар, вознемирен, ментално луд, ментално болен
глуво лице лице што е глуво лице со слушна попреченост лице со оштетен слух лице со изгубен слух лице што тешко слуша глуво и слепо лице	глуви, со попречен слух, глувонем
слепо лице лице што е слепо лице со визуелна попреченост лице со оштетен вид лице со попречен вид лице што е глуво и слепо	слепите, со делумен вид
лице со физичка попреченост	сакат, инвалид, деформиран, килав, хендикепиран, физички предизвикан, лице со физички ограничувања, млитав

корисник на количка лице што користи количка лице со моторна попреченост лице со отежнато движење лице што користи уред за мобилност/движење	врзан/ограничен на количка врзан за инвалидска количка
лице со низок раст мало лице лице со ахондроплазија (само ако лицето ја има таа состојба)	кепец, цуце, недораснат
лице со Даунов синдром лице со трисомија-21	монголоид, специјално лице, Даун
лице со албинизам	албино
лице со лепра	лепрозен, лепрозен пациент
лице што користи/корисник на уред за комуникација лице што користи алтернативен метод за комуникација	невербално, не може да зборува
пристапен паркинг паркинг резервиран за лица со попреченост пристапен тоалет	паркинг за инвалиди/хендикепирани тоалет за хендикепирани

Термини за кои се потребни дополнителни објаснувања од јазична перспектива

1. ПРИСТАП наспроти ПРИСТАПНОСТ
2. БРАЈОВО ПИСМО
3. ТИТЛОВИ СО ТРАНСКРИПТ наспроти ТИТЛОВИ СО ПРЕВОД
4. ЗАЕДНИЦА НА ГЛУВИ ЛИЦА
5. ГЛУВИ И СЛЕПИ
6. ИЗЈАВА И ОТКРИВАЊЕ
7. ПОПРЕЧЕНО ЛИЦЕ
8. ЛЕСНО ЧИТЛИВО
9. ПОМОШ, ПОДДРШКА, АСИСТЕНЦИЈА
10. НАРУШУВАЊЕ наспроти ПОПРЕЧЕНОСТ
11. ПОТРЕБИ наспроти УСЛОВИ
12. ОРГАНИЗАЦИИ ЗА/НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ
13. ЛСП
14. ЕДНОСТАВЕН ЈАЗИК
15. РАЗУМНО ПРИСПОСОБУВАЊЕ
16. ЖИВОТНИ ВО СЛУЖБА НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ
17. ЗНАКОВЕН ЈАЗИК И МЕЃУНАРОДНИ 3 НАЦИ
18. ВИЗУЕЛНА ПОПРЕЧЕНОСТ или ОШТЕТУВАЊЕ НА ВИДОТ наспроти СЛЕПИЛО

1. ПРИСТАП наспроти ПРИСТАПНОСТ

Пристап значи можност или право да се направи нешто или да се влезе во некое место. На пример, ако имате значка на Обединетите нации, вие имате пристап до просториите на Обединетите нации.

Пристапноста се однесува на дизајнот на производи, уреди, услуги или опкружувања погодни да бидат користени од лица со и без попреченост. Пристапноста вклучува и информации и комуникации. Физичката пристапност, вклучува креирање на опкружувања без бариери каде што можат слободно да се движат лицата со попреченост. Користејќи го горенаведениот пример, тоа значи дека можете да имате пристап до просториите на Обединетите нации, но немате пристапност ако постојат физички бариери, како скали или тешки врати. Иако можете да имате пристап до документите на Обединетите нации во печатен или дигитален формат, тие документи не се пристапни за корисниците освен ако не се достапни во потребниот формат (како Брајово писмо или лесно читливи).

Понекогаш пристапот е обезбеден, но пристапноста не е, така што овие термини не се еквивалентни и треба да се употребуваат во вистинскиот контекст.

2. БРАЈОВО ПИСМО

Брајовото писмо не е јазик. Тоа е систем на релјефно истакнати точки за тактилна перцепција со прстите. Ги користат слепи лица или лица со оштетен вид. Но, не можат сите слепи луѓе да читаат Брајово писмо; тие што можат се нарекуваат корисници на Брајово писмо. Секој има капацитет да научи да чита Брајово писмо, така што никогаш не треба да претпоставувате дека сите корисници на Брајово писмо се слепи.

Процесот на претворање на печатен текст во Брајово писмо се нарекува „транскрипција“ (не „превод“).

Процесот на „печатење“ се нарекува „втиснување“.

3. ТИТЛОВИ СО ТРАНСКРИПТ наспроти ТИТЛОВИ СО ПРЕВОД

Титловите со транскрипт и титловите со превод не се идентични, иако и двата се јавуваат како текст на

дното на екранот и претставуваат говор.

Титловите со транскрипт се особено корисни за лицата со оштетен слух, бидејќи содржат информации за заднинските шумови, идентификација на говорителот, опис на музиката и други релевантни детали.

Титловите со превод претпоставуваат дека гледачите можат да слушаат, но не го разбираат јазикот на видеото (на пример, во филмови од странско говорно подрачје) и тие вклучуваат само дијалог.

Титловите со транскрипт доаѓаат во две форми: отворени и затворени титлови. Затворените титлови можат да бидат исклучени од гледачот, додека отворените се вградени во видеото и не можат да се исклучат.

Титлови во живо (синхрони или во реално време) се обезбедуваат на пристапни средби, на далечина или на самото место.

Треба да се земат предвид сите овие разлики кога се користат овие термини.

4. ЗАЕДНИЦА НА ГЛУВИ ЛИЦА

„Јас сум Глув“ (со голема буква) често се користи од лицата што се горди на нивната припадност на „Заедницата на глуви“. Тие се гледаат себеси како уникатно културно и лингвистичко малцинство што користи знаковен јазик како свој примарен јазик и што споделува лични вредности. Меѓутоа, во Обединетите нации, не се користи голема буква за „глув“ или „заедница на глуви лица“.

5. ГЛУВИ И СЛЕПИ

Глуви и слепи лица се хетерогена група на лица што имаат значителна сетилно нарушување, вклучувајќи и слепило и глувост. Во Обединетите нации се преферира формата „глувослепи“ наместо „глуви-слепи“.

6. ИЗЈАВА И ОТКРИВАЊЕ

Лицата со попреченост имаат право да споделуваат или да не споделуваат информации за состојбата на нивната попреченост. На работното место не треба да ги користиме традиционалните термини како „изјава“ или „откривање“ на попреченоста, бидејќи тоа може да делува како лицето да открива тајна.

Исто така, треба да се избегнува фразата „идентификување како лице со попреченост“ бидејќи тоа се поврзува со прашањата на идентитет и припаѓање. Некој може да има попреченост, но сепак да не се идентификува како лице со попреченост. Едноставната фраза „избира да сподели информации за својата попреченост“ е соодветна кога се зборува за изборот на луѓето да го информираат својот работодавач или колегите за нивната попреченост или за специфичните барања.

7. ПОПРЕЧЕНО ЛИЦЕ

Во некои држави „инвалидизирано лице“ е претпочитаниот термин. Овој термин мора да се задржи кога се прави упатување на нивните закони, политики или органи, бидејќи е одраз на реалноста во државата или е намерен избор на авторот. По потреба можат да се користат наводници. Меѓутоа, на интернет-страниците, документите и говорите на Обединетите нации, со терминот „лице со попреченост“ препорачуваме користење на јазикот „личност на прво место“.

8. ЛЕСНО ЧИТЛИВ ФОРМАТ

Лесно читлив е пристапен формат примарно наменет за лица со интелектуална попреченост или за лица што имаат тешкотии со разбирање на пишан текст.

Процесот на конвертирање/подготовка на „лесно читлива“ верзија на некој документ се нарекува „адаптација“, а не превод. Меѓутоа, како и сите други документи, „лесно читливиот“ документ напишан на еден јазик може да се преведе на кој било друг јазик, и во тој случај резултатот можеме да го наречеме превод.

Во Обединетите нации, кога зборуваме за овој конкретен формат, за да се избегнат недоразбирања, го претпочитаеме терминот „лесно читлив“ наместо „лесен за читање“. На пример, фразата „Списанието на Обединетите нации е квартален, лесен за читање, разбирлив извештај за работата на Обединетите нации и нејзините агенции“ не значи дека Списанието е достапно во пристапен формат туку, едноставно, дека е лесно за читање и разбирање.

9. ПОМОШ, ПОДДРШКА, АСИСТЕНЦИЈА

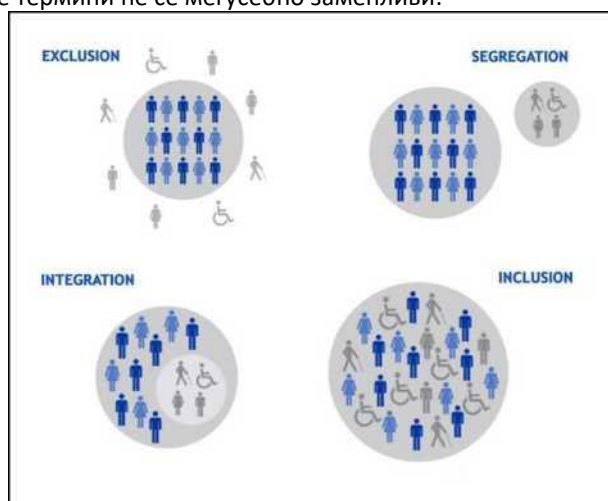
Термините „помош“, „поддршка“ и „асистенција“ имаат различни конотации и не се меѓусебно заменливи. Терминот „помош“ не се препорачува, бидејќи лицата со попреченост ги прикажува како беспомошни и зависни. „Поддршка“ и „асистенција“ се подобри и посоодветни термини и можат да се користат во изрази како „учесници на кои им треба асистенција“ или „мерки за поддршка на лица со попреченост“.

10. НАРУШУВАЊЕ наспроти ПОПРЕЧЕНОСТ

Попреченост се однесува на „кое било губење или абнормалност на физичка, физиолошка или анатомска структура или функција“ (Светска здравствена организација), додека попреченоста „е резултат на интеракцијата меѓу лицата со попреченост и бариерите во ставовите и опкружувањето што го ограничуваат нивното целосно и ефективно учество во општеството на еднаква основа со другите“ (Конвенција за правата на лицата со попреченост, преамбула, став (f)). Бидејќи овие термини имаат различно значење, тие не се меѓусебно заменливи.

11. ИНТЕГРАЦИЈА наспроти ИНКЛУЗИЈА

Постои значителна разлика меѓу интеграција и инклузија. Интеграцијата е процес на приспособување и вклопување на личноста во општеството, додека инклузија се однесува на процесот на менување на општеството во смисла на вклучување на сите, независно од состојбата на нивната попреченост. Кога се зборува за лица со попреченост, конотациите на „инклузија“ се позитивни, додека оние со „интеграција“ се негативни. Според тоа, овие термини не се меѓусебно заменливи.

12. ПОТРЕБИ наспроти УСЛОВИ

Некои органи и експерти на Обединетите нации го преферираат терминот „услови“ наместо „потреби.“ Ова е во согласност со пристапот на човекови права кон попреченоста, со кој препознаваме дека лицата со попреченост се носители на права. Се смета дека терминот „потреби“ го шири стереотипот дека лицата со попреченост имаат потреби или се товар, особено кога се зборува за „потреби за грижа“. Пример кој го илустрира овој пристап е дека училиштата мораат да обезбедат материјали на Брајово писмо за ученици со визуелна попреченост не заради тоа што тие им требаат, туку едноставно бидејќи тие имаат право на квалитетно образование на еднаква основа со другите ученици.

13. ОРГАНИЗАЦИИ ЗА/НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Организациите „на“ лица со попреченост треба да се разликуваат од организациите „за“ лица со попреченост.

Организациите на лица со попреченост се водат и се управуваат/раководат од самите лица со попреченост. Тие ги застапуваат легитимните права и интересите на своите членови.

Од друга страна, организациите за лица со попреченост обезбедуваат услуги или застапување во име на лицата со попреченост, но лицата со попреченост не мора да учествуваат во управувањето и во активностите на таквите организации.

14. ЛСП

Кратенката „ЛСП“ или „лсп“ кога се зборува за лицата со попреченост никогаш не смее да се користи во формални документи на Обединетите нации.

15. ЕДНОСТАВЕН ЈАЗИК

Едноставен јазик е комуникација што публиката може да ја разбере кога првпат ќе ја чуе или ќе ја прочита. Се избегнува сложен јазик и жаргон, а се применуваат различни други принципи, како користење на куси реченици или избегнување на пасивни реченици. Исто така, може да се нарече и едноставно пишување или јасно пишување. Меѓутоа, контекстот е од особено значење.

16. СООДВЕТНО ПРИСПОСОБУВАЊЕ

Во контекст на попреченоста, терминот „приспособување“, што често се користи во изразот „соодветно приспособување“, се однесува на неопходните и соодветните измени и прилагодувања за да обезбеди дека лицата со попреченост можат да уживаат во сите човекови права и основни слободи.

За да се избегнат недоразбирања, можат да се користат и други опции кога се зборува за место на живеење или престој, како што е куќа, стан, место на простојување или престојувалиште. Сепак, терминот приспособување може да се користи кога не постои двосмисленост.

17. ЖИВОТНИ ВО СЛУЖБА НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Животните во служба на лица со попреченост се обучени да вршат одредени специфични задачи за лицата со попреченост. Тоа вклучува животни што помагаат при движење на слепите лица и лицата со оштетен вид, животни што влечат количка или носат паднати предмети. Понекогаш се преферира терминот „животно“ наместо „куче“ за да се вклучат и другите животни што обезбедуваат слични услуги. Капучин мајмуните, на пример, се обучени да им помагаат на лицата со физичка попреченост во вршење на секојдневните работи. Други животни што можат да бидат обучени или да се користат за некаков вид поддршка (на пр. емоционална поддршка) на лица со попреченост се папагали, порови и коњи.

18. ЗНАКОВЕН ЈАЗИК И МЕЃУНАРОДНИ ЗНАЦИ

Знаковните јазици во целиот свет се разликуваат еден од друг. Постои мексикански знаковен јазик, летонски знаковен јазик и така натаму. Во некои држави, како што е Канада, постојат повеќе знаковни јазици.

Не постои меѓународен знаковен јазик, но постои нешто што се нарекува меѓународен знак. Меѓународниот знак е форма на потпишување заснована на серија договорени знаци што се користат кога глуви лица од

целиот свет се среќаваат на настани. Затоа се вели дека Обединетите нации обезбедуваат толкување со меѓународни знаци и тоа не го нарекуваме јазик.

19. ВИЗУЕЛНА ПОПРЕЧЕНОСТ или ОШТЕТУВАЊЕ НА ВИДОТ наспроти СЛЕПИЛО

Терминот „визуелна попреченост“, „видна попреченост“ или „оштетување на видот“ вклучува широк спектар на ситуации на губење на видот, од кои слепилото е само една ситуација. Според тоа, овие термини не се синоними.